

III. PEDAGOG

3.1. TREŚĆ MATERIAŁU

Godność ludzka jest różnie postrzegana w zależności od środowiska życia człowieka. We współczesnym społeczeństwie postmodernistycznym, w czasach dominacji pieniądza i kultury posiadania, godność człowieka to temat, o którym nie jest łatwo mówić. Choć należy zauważyć, że w ostatnim czasie coraz częściej podejmuje się temat godności i podmiotowości człowieka. W kontekście naszych rozważań należy podkreślić, że kwestie związane z godnością każdej osoby są fundamentem wychowania. Godność jest jedną z podstawowych, niezbywalnych, wrodzonych i trwałych wartości każdego człowieka, a skoro tak jest też zobowiązaniem. Przysługuje każdemu, bez względu na to jak postępuje.

Należy pamiętać, że praca wychowawcza polega na uznaniu tej godności każdej osoby. Tym szczególnie, w kontekście naszych czasów, w których godność ucznia jest naruszana poprzez upokarzanie dziecka, szykanowanie, izolację, fizyczne znieważanie, trzeba uwrażliwiać uczniów na tę wartość: wartość godności drugiego człowieka, w tym wartość godności samego siebie.

3.2. LITERATURA WYBRANA Z KOMENTARZEM

3.2.1. F. Molnar, *Chłopcy z Placu Broni*, przeł. T. Olszański, wyd. Nasza Księgarnia, Warszawa 2018, s. 38.

Wstęp

„Chłopcy z Placu Broni” Ferenc Molnara to opowieść o grupie przyjaciół, których połączyły wspólne wartości i ideały. Jedną z najważniejszych wartości dla chłopców była miłość do ulubionego miejsca zabaw zwanego Placem Broni. Traktowali go jako swoją małą ojczyznę, i w imię przywiązania do tego ważnego dla nich zakątka Budapesztu, gotowi byli poświęcić wszystko, walcząc o jego utrzymanie. Bez wahania podejmują wyzwanie Czerwonych Koszul, którzy chcą odebrać im Plac Broni. Bronią swego miejsca, wykazując się walecznością i prawdziwym bohaterstwem.

Chłopcy z Placu Broni, mimo przeciwności, starali się kierować szczerością i prawdomównością, szanując godność każdego, nawet wroga. Największym autorytetem dla chłopców był ich przywódca Boka. Janosz Boka miał czternaście lat, mimo młodego wieku i chłopięcego wyglądu, wykazywał się ogromną dojrzałością, rozważą i spokojem. Zawsze ważył

Program wychowawczy > Klasa V > Wartość II > Godność drugiego człowieka

słowa, a swoje opinie wygłaszał łagodnie i nie angażował się w spory. Wręcz przeciwnie, kiedy zauważał, że konflikt pomiędzy kolegami zaostrzał się – potrafił doskonale godzić zwaśnione strony.

Koledzy cenili jego rozsądek i odwagę oraz poczucie sprawiedliwości, a fakt, że został wybrany przewodniczącym związku potwierdzał ich sympatię. Honorowy i szlachetny, czuł się odpowiedzialny za losy ich miejsca zabaw, ale nigdy nie posunąłby się do podstępów i chciał, aby walka odbyła się zgodnie z zasadami fair play: z poszanowaniem godności przeciwnika. Wartość godności drugiego człowieka możemy omówić na podstawie cech charakteru i postawy Janosza Boki.

Cytat

„- Dobrze byłoby jeszcze dopisać coś obraźliwego.

Boka przecząco potrząsnął głową.

- Nie wolno. W żadnym wypadku nie będziemy postępować tak jak Feri Acz, który zabrał naszą chorągiew. My tylko pokażemy, że się ich nie boimy, że mamy odwagę wkroczyć na ich teren, gdzie przeprowadzają zebrania i gdzie ukrywają swoją broń. Ta czerwona kartka będzie naszą wizytówką, którą im zostawimy dla przestrogi”.

Podsumowanie

Podstawowe wartości, jakimi kierowali się tytułowi bohaterowie powieści Ferenc Molnara to ukochany Plac Broni, przyjaźń, lojalność, patriotyzm, odwaga, bohaterstwo i godność każdego człowieka. W swoich czynach kierują się przede wszystkim honorem, męstwem, odwagą i poświęceniem w imię wolności ich Placu. Starają się być niezłomni, ale i sprawiedliwi, doceniając i szanując odwagę swoich przeciwników Czerwonych Koszul. Do tego stopnia, że nawet w ferworze walki o ukochany plac nie zapominali o ustalonych regułach walki, postępując uczciwie wobec przeciwników.

3.2.2. A. Mickiewicz, *Pan Tadeusz*, Księga Pierwsza, w: A. Klimowicz, M. Derlukiewicz, *Nowe Słowa na start!* Podręcznik do języka polskiego dla klasy piątej szkoły podstawowej, wyd. Nowa Era, Warszawa, 2018, s. 166.

Wstęp

„Pan Tadeusz” powstał w epoce romantyzmu i jest obecnie zaliczany do największych dzieł literatury polskiej. Należy też zauważyć, że ów poemat zyskał miano epopei narodowej. W podanym niżej fragmencie swoją mowę na temat grzeczności prowadzi Sędzia. Wzorowo utrzymuje staropolskie obyczaje, dba o zachowanie ducha polskości wśród szlachty,

Program wychowawczy > Klasa V > Wartość II > Godność drugiego człowieka

a w szczególności wśród młodzieży. W swojej przemowie Sędzia zwraca uwagę na naukę młodych ludzi. Czasem chęć zdobycia wiedzy obniża w nich dobre maniere w kontaktach z ludźmi. Wręcz z tęsknotą opłakuje zanik obyczajów i wyraża swoją tęsknotę za tradycyjnym wychowaniem. Sędzia udziela ustnej nagany młodym, którzy niestosownie zachowali się wobec gości. Naucza ich, że uprzejmość wobec drugiego człowieka wyraża szacunek jakim go darzymy.

Cytat

„[...] Grzeczność wszystkim należy, lecz każdemu inna;

Bo nie jest bez grzeczności i miłość dziecinna,

I względ męża dla żony przy ludziach, i pana

Dla sług swoich, a w każdej jest pewna odmiana.

Trzeba się długo uczyć, ażeby nie zbłądzić

I każdemu powinna uczciwość wyrządzić. [...]»

I dalej mówił:

«Grzeczność nie jest rzeczą małą:

Kiedy się człowiek uczy ważyć, jak przystało,

Drugich wiek, urodzenie, cnoty, obyczaje,

Wtenczas i swoją ważność zarazem poznaje [...]»”.

Podsumowanie

Nasz mówca potępia to, że ludźmi zawładnęła zewnętrzna ogłada, a status materialny jest wizytówką człowieka. W swojej wypowiedzi nawiązuje również do grzeczności oraz szacunku należnego kobietom. Twierdzi, że jeśli człowiek potrafi dostrzec wartość drugiego człowieka, dostrzegając jego wiek, pochodzenie, cechy i panujące zwyczaje to potrafi również właściwie ocenić swoją wartość. Sędzia, dla współczesnego mu otoczenia, jest wielkim. Jego wypowiedzi choć są bardzo złożone, to każdy ze swoich wniosków potwierdza konkretnym przykładem.

Wartość godności drugiego człowieka, jak widzimy w podanym wyżej fragmencie z poematu Adama Mickiewicza, jest nieodłącznym elementem każdej kultury i każdej epoki. Kiedy dostrzegamy wartość w godności naszych bliskich w domu, naszych kolegów i koleżanek w szkole, czy na podwórku; kiedy szanujemy starszych: naszych rodziców i dziadków, naszych nauczycieli, sąsiadów; gdy potrafimy okazać należną im godność, wtedy łatwiej będzie nam dostrzec wartość i godność naszego życia.